

# SUOMEN KANSALLINEN RAPORTTI NUORISOTIEDOTUSTA KOSKEVIEN TAVOITTEIDEN TOIMEENPANOSTA

Helsinki, 30.12.2005

## *SISÄLLYS*

<b>1 Nuorisotiedotuksen tilanne Suomessa vuonna 2003</b>	<b>1</b>
<b>2 Millaisia päätöksiä ja toimenpiteitä on tehty EU:n yhteisten tavoitteiden asettamisen jälkeen?</b>	<b>3</b>
Tavoite 1. Saatavuuden edistäminen käytännön tasolla	4
Tavoite 2. Nuorisotiedotuksen laadun parantaminen käytännön tasolla	6
Tavoite 3. Nuorisotyöntekijöiden ja nuorten osallisuuden edistäminen tiedotuksessa	8
<b>3 Mitä toimenpiteitä on tehty nuorisotiedotustilanteen kartoittamiseksi, sekä tiedon päivittämisen ja hyödyntämisen helpottamiseksi?</b>	<b>10</b>
<b>4 Miten nuoria on konsultoitu tavoitteiden toteuttamisessa ja raportin laadinnassa?</b>	<b>10</b>
<b>5 Mitä ongelmia on kohdattu tavoitteiden toteuttamisessa kansallisella tasolla?</b>	<b>11</b>
<b>6 Toimenpiteiden havaitut ja odotetut vaikutukset</b>	<b>13</b>
<b>7 Mitkä toimintalinjat ovat olleet hyödyllisiä ja hyödyttömiä? Mitkä toimintalinjat ovat olleet helpoin ja mitkä vaikein toteuttaa? Ehdotuksia toimintalinjojen lisäämiseksi, poistamiseksi ja kehittämiseksi.</b>	<b>14</b>
<b>8 Yhteenveto</b>	<b>16</b>

## **1 Nuorisotiedotuksen tilanne Suomessa vuonna 2003**

Vuonna 2003 Suomessa oli 26 nuorisotiedotus- ja -neuvontapistettä<sup>1</sup>, jotka noudattavat Euroopan nuorisotiedotus- ja -neuvontajärjestö ERYICAn hyväksymää nuorisotiedotustyön suositusta. Suurin osa nuorisotiedotuspalveluista toimi paikallisina nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteinä, mutta osa palveluista oli ainoastaan netissä. Nuorisotiedotus- ja neuvontapisteissä tarjolla olevat tieto- ja neuvonta-aihealueet ovat pitkälti samanlaisia. Ne pyrkivät kattamaan nuorten jokapäiväistä elämää koskevat aihealueet, perustuen paikallisten nuorten tiedontarpeista tehtyihin kyselyihin.

Suomen nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteet ovat oman verkostonsa avulla järjestäneet kansallisen tason yhteistyön vapaaehtois pohjalta. Valtakunnallinen nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestö Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry sekä kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO ovat suomalaisen nuorisotiedotusverkoston keskeisimmät yhteistyökumppanit<sup>2</sup>. CIMO toimii kansallisena Euroguidance-keskuksena sekä Eurodesk-koordinaattorina. Euroguidance-palvelutarjonta tukee opetus- ja työhallinnon toimintaa kansainvälisen ja monikulttuurisen ohjaustyön ja neuvonnan kysymyksissä.

Opetusministeriö tukee nuorisotiedotusverkostoa ja sen yhteistyökumppaneita nuorisotiedotusta kehittämissä toiminnoissa, kuten koulutuksen järjestämisessä. Suomen nuorisotiedotus- ja neuvontaverkoston suunnittelu- ja koulutuspäivät pidetään kaksi kertaa vuodessa. Nuorisotiedotusverkosto järjestää työseminaareja yhteistyössä Allianssin ja CIMO:n kanssa. Lisäksi nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteet järjestävät paikallisia ja alueellisia seminaareja.

Kunnat saavat valtionapua nuorisotyötään varten. Kunnilla on laaja itsehallinto ja ne päättävät tarjoamistaan palveluista itse. Kuntalaki velvoittaa yleisesti kuntia tiedottamaan asukkailleen, mutta nuoria ei ole mainittu erityisenä kohderyhmänä. (Timonen-Verma & Fedotoff 2003.) Suomalaisena erityispiirteenä voidaan kuitenkin pitää, että kunnat rahoittavat merkittävässä määrin nuorisotiedotuskeskuksia ja -palveluita.

Varsinaisten nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteiden lisäksi Suomessa on muita erityistiedotukseen keskittyneitä palveluita, joita nuoretkin käyttävät. Esimerkiksi CIMO antaa ohjausta ja neuvoja kansainväliseen henkilövaihtoon liittyvissä kysymyksissä.

Ammatinvalintaa ja työelämään siirtymistä ja siihen liittyvää tietoa tarjoavat oppilaitosten järjestämä oppilaanohjaus ja työhallinnon ammatinvalinta- ja urasuunnitteluohjaus, sekä koulutus- ja ammattitietopalvelu.

Kuntien nuorisotiedotus perustuu jokaisen kunnan omaan valintaan ja painopisteisiin. Kunnallista tietoa tarjotaan osana kunnan peruspalveluja, eri projektien yhteydessä, koulun, kirjaston tai nuorisotyön toimesta. Internetin ja muiden sähköisten palveluiden käyttö on lisääntynyt kuntien tiedotuksessa. Tiedotukseen liittyviä asioita on käsitelty Suomen Kuntaliiton koulutuksessa, nettisivuilla ja kirjeitse.

Nuorten tiedon tarpeeseen vastaa myös suomalainen kirjastojärjestelmä, joka on kattava: jokaisessa kunnassa on yleinen kirjasto, useimmissa sivukirjastoja ja kirjastoautoja. Kirjastopalvelut ovat maksuttomia ja viime vuosina kirjastojen internetpäätteiden määrä on lisääntynyt. Monissa kirjastoissa lasten ja nuorten käyttöön on varattu omia tietokoneita.

<sup>1</sup> Suomessa nuorisotiedotus- ja -neuvontapiste ja -keskus tarkoittavat toimintaperiaatteiltaan samaa asiaa.

<sup>2</sup> Allianssi ry. edustaa suomalaista nuorisotiedotusta ERYICA:ssa. Allianssi tarjoaa myös omia tietopalveluitaan nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteille. Lisäksi Allianssilla on nuorille suunnatut Allison-netti-infosivut ja se on mukana EURO<26 -etukorttijärjestelmässä

Nuorisotiedotusta ja -neuvontaa edistäviä vapaaehtoisjärjestöjä ovat muun muassa Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Seksuaalinen tasavertaisuus SETA ry. Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää vertaisneuvontaa tukemalla tukioppilastoimintaa sekä ylläpitää lasten ja nuorten puhelinta ja tukipuhelinta vanhemmille. SETA järjestää muun muassa peruskouluille ja lukioille suunnattua koulutusta, joka tarjoaa nuorille mahdollisuuden saada tietoa seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden moninaisuudesta sekä tilaisuuden keskustella aiheesta.

Liitteenä on lista nuorille kohdistuvaa tietoa tarjoavista ja toimittavista tahoista sekä nuorisotiedotusta ja -neuvontaa tarjoavista kansallisista verkkosivustoista (ks. liite 1).

Kaiken kaikkiaan nuorille tarjotaan ammatinvalinnanohjausta, sosiaali- ja terveystalvaeluita, koulutus- ja työllisyyspalveluita ja -tukea, sekä harrastus- ja vapaa-ajanviettopalveluita. Muiden palveluiden laajuudesta johtuen suomalaisen yhteiskunnan erityispiirteenä voidaan pitää, että nuorten neuvonta- ja tiedotuspalvelut keskittyvät yleiseen nuorisotiedotustyöhön: tietojen, opastuksen ja neuvonnan antamiseen asiakkaan esittämien kysymysten perusteella. Nuorisotiedotusta ja -neuvontaa tarvitaan yleishyödyllisenä palveluna, jotta olemassa olevan tiedon paikantaminen, ymmärtäminen ja hyödyntäminen olisi mahdollista kaikille nuorille.

Tässä raportissa keskitytään nuorisotiedotus- ja -neuvontapalveluiden kehityksen tarkasteluun saatavuuden, osallisuuden ja laadun suhteen. Vuonna 2003 nuorisotiedotus- ja -neuvontapalvelupisteiden määrä oli lisääntymään päin, mutta myös selkeitä aukkoja löytyi. Laadukkaaseen nuorisotiedotukseen ja neuvontaan tähtäävät toimenpiteet olivat pitkälti palveluita tarjoavien kuntien ja yksittäisten työmenetelmästä kiinnostuneiden nuorisotiedotusaktiivien ja vapaaehtoisuuteen pohjaavan nuorisotiedotusverkoston vastuulla. Nuorten osallistumisesta nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan oli olemassa joitakin kokemuksia ja se oli nousemassa yhdeksi keskeiseksi puheenaiheeksi nuorisotiedotuksessa.

## **2 Millaisia päätöksiä ja toimenpiteitä on tehty EU:n yhteisten tavoitteiden asettamisen jälkeen?**

Palveluiden saatavuuden lisääminen on ollut yksi keskeisistä toimintalinjoista Suomessa. Saatavuutta on parannettu opetusministeriön hankerahoituksen turvin. Samoin on edistetty nuorten osallistumista tiedontuotantoon.

Tulevaisuudessa olisi tärkeää saada valtakunnallinen nuorisotiedotusstrategia, joka tukisi tiedotuspalveluiden kehittämistä koko maassa. Tällä hetkellä suuntaviivoja antaa EU:n nuorisopolitiikan valkoinen kirja. Kansallisen nuorisotiedotus- ja -neuvontastrategian ja kansallisen koordinoivan elimen tarve on todettu. Opetusministeriö ja vapaaehtoisuuteen pohjaava nuorisotiedotusverkosto ovat työstäneet kansallista nuorisotiedotusstrategiaa, mutta kansallista koordinaattoria ei vielä ole. Aiheesta on keskusteltu nuorisotiedotusverkoston tapaamisissa ja keväällä 2005 opetusministeriön kanssa yhteistyössä järjestetyssä nuorisotiedotusseminaarissa, jossa esiteltiin vaihtoehtoisia malleja kansallisen koordinaation toteuttamiseksi. Koordinaatiosuunnitelmat toteutunevat vuonna 2006.

Opetusministeriö on pyrkinyt edistämään nuorisotiedotuksen saatavuutta, laatua ja osallisuutta. Ministeriö informoi vuonna 2004 kuntia EU:n nuorisotiedotuksen yhteisistä tavoitteista. Lisäksi opetusministeriön rahoitus on ollut ratkaisevaa nuorisotiedotus- ja neuvontapalvelujen kehittämiseksi. Kansallisella tasolla työmuoto ja menetelmä saavat tarkennettuja laatumääreitä,

mikäli nyt valmisteilla oleva nuorisolaki astuu voimaan vuonna 2006. Uusiutuva nuorisolaki vahvistaa nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan asemaa työmuotona. Laki antaa vahvan tuen palvelujen, erilaisen yhteistyön ja koulutuksen kehittämiseksi.

Kuntien nuorisotyötä säätelevä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki uudistetaan samassa aikataulussa nuorisolain kanssa. Valtionosuuksien ohella kuntien nuorisotyötä tuetaan kohdennetuilla valtionavustuksilla. Kohdennettuja avustuksia ovat muun muassa nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen kehittämiseen liittyvät määrärahat.

Nuorison tieto- ja neuvontapalveluja tulisi opetusministeriön mukaan kehittää siten, että ne ovat kaikkien nuorten saavutettavissa. Erityisesti tulee kehittää informaatioteknologiaan perustuvia nuorisotiedotuksen ja tietohuollon järjestelmiä, unohtamatta henkilökohtaisen neuvonnan merkitystä. Nuorisoasiain neuvottelukunnan (NUORA) vastuulla olevaa indikaattorijärjestelmää voidaan hyödyntää toimialan arvioinnissa ja kehittämisessä. Erityisesti nuorten omaa tiedotustuotantoa tulisi tukea.

NUORA julkaisi vuonna 2004 suositukset kunnille nuorten osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Niissä todetaan muun muassa seuraavaa: ”kunnan päätöksistä ja toiminnasta on tiedotettava nuorille heitä kiinnostavalla tavalla. Tämä voi tapahtua esimerkiksi nuorilta nuorille -tiedotuksena niin, että koululuokat tai muut nuorten ryhmät tekevät säännöllisesti ilmestyvää lehteä tai www-sivuja muille nuorille”.

Nuorisotiedotus- ja -neuvontatoimintaa on pyritty pitämään ajan tasalla. ERYICAn vuonna 2004 hyväksymä ajanmukaistettu versio eurooppalaisesta nuorisotiedotuksen peruskirjasta on käännetty suomeksi. Vuonna 2005 valmistunut ERYICAn luonnos vertaisnuorisotiedotuksesta on myös käännetty suomeksi.

CIMO osallistuu nuorisotiedotusta koskevaan eurooppalaiseen ja kansalliseen yhteistyöhön. Laadun kehittäminen on ollut Eurodesk-toiminnan prioriteetteja vuonna 2005. Euroopan tasolla toteutettu laatuhanke valmistuu vuoden loppuun mennessä ja sen avulla on kartoitettu palveluja niin eurooppalaisella, kansallisella kuin paikallisellakin tasolla. Hankkeen tavoitteena on luoda Eurodesk-verkoston tarjoamaan tietoon, työvälineisiin ja -menetelmiin liittyvät laatukriteerit.

## **Tavoite 1. Saatavuuden edistäminen käytännön tasolla**

### *Toimintalinja 1 a. Edistää kattavien, yhtenäisten ja koordinoitujen neuvontapalveluiden saatavuutta, joissa huomioidaan nuorten tarpeet ja pääsy palveluihin*

Seutukunnallisten hankkeiden avulla on pyritty tavoittamaan entistä paremmin myös syrjäseuduilla asuvat nuoret. Seutukunnallisia hankkeita on käynnissä myös pääkaupunkiseudulla. Seutukunnallisten nuorisotiedotus- ja -neuvontapalveluiden järjestämistä on helpotettu muun muassa opetusministeriön myöntämien hankeavustusten turvin.

Yhtenä kohteena on ollut verkkopalveluiden kehittäminen. Alueellisten ja paikallisten netti-infosivujen avulla on lisätty palveluiden saatavuutta myös syrjäseudulla asuvien nuorten keskuudessa. Mobiilipalvelusovelluksia on kehitelty ja niiden avulla voidaan tavoittaa internetyhteyksien ulkopuolellakin olevat nuoret.

Verkkopalveluiden kehittäminen on lisännyt palveluiden saatavuutta, mutta samalla on noussut esille myös henkilökohtaisen neuvonnan tarpeellisuus ja myös paikallisten toimipisteiden perustamista edistetään hankkeiden yhteydessä. (ks. liite 2 esimerkki 1). Suomen nuorisotiedotuspisteille on tyypillistä, että pisteen yhteydessä on mahdollista saada aina myös neuvontaa nuorisotyöntekijän opastuksella.

Yleensä hankkeiden tavoitteena on tehdä toiminnasta pysyvä osa kuntien nuorisotyötä. Alueellisten ja paikallisten palveluiden lisääntyessä myös kansallisen koordinoinnin tarve korostuu. Nuorisotiedotusta kansallisella tasolla koordinoiva elin on suunnitteilla ja toteutunee vuonna 2006.

***Toimintalinja 1 b. Tiedonsaannin tasapuolisuuden takaaminen eri käyttäjäryhmät huomioiden***

Yksi suomalaisen yleishyödyllisen yhteisön periaatteita on, että sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin. Tämä on pyritty huomioimaan myös nuorisotiedotus- ja -neuvontapalveluissa, jotta palvelu olisi tasapuolisesti kaikkien saavutettavissa.

Nuorisotiedotus- ja -neuvontapalvelut ovat pääsääntöisesti ilmaisia, jotta pääsy palveluiden äärelle ei olisi kiinni nuoren taloudellisesta tilanteesta. Suurin osa palvelupaikoista on myös liikuntaesteisten saavutettavissa.

Lisäksi tiedonsaannin tasapuolisuutta on pyritty varmistamaan lisäämällä tietosivujen kielivalintamahdollisuuksia. Muutamien pisteiden nettipalvelujen sivut on toteutettu jopa viidellä kielellä, mutta yleensä verkkosivujen tai palvelujen kielivaihtoehtona on pisteen sijainnista ja erikielisten nuorten määrästä riippuen suomen lisäksi vähintään ruotsi ja englanti tai saame, venäjä jne. Lisäksi nuorisotiedotuspisteiden internetpäätteet mahdollistavat vieraskielisille asiointin omakielisissä ja -kulttuuritaustaisissa palveluissa. Joidenkin pisteiden lähellä on myös muita nuorille suunnattuja palveluja tai kansainvälinen kohtaamispaikka. Nuorisotiedotus- ja neuvontapalvelut on alettu huomioimaan osana maahanmuuttajien kotouttamista ja yhteiskuntaan kiinnittävää toimintaa.

Eri käyttäjäryhmien ja alueellisia tarpeita voidaan huomioida myös materiaalihankinnoissa: esimerkiksi syrjäseutujen nuorille on tarjolla tietoa koko maan koulutusmahdollisuuksista, tytöille ja pojille tulee olla omia valistusoppaitaan ja materiaalia on saatavilla eri kielivaihtoehtoina.

Erityispalveluita tarjoavia nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteitä on vain muutama. Joillakin nettisivustoilla erityiskysymyksiin ja -ongelmiin on vastaamassa nuorisotiedotustyöntekijöiden lisäksi myös eri alojen asiantuntijoita. Koska useimmilla Suomen nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteillä on suhteellisen pieni henkilökunta, on ollut tärkeää luoda suhteita muihin paikallisiin toimijoihin. Nuorten erityisongelmiin on puututtu erityisten projektien yhteydessä (ks. liite 2, esimerkki 2).

***Toimintalinja 1 c. Edistää kansallisten, alueellisten ja paikallisten nuorisoportaalien yhteyksiä eurooppalaiseen nuorisoportaaliin***

CIMOn ylläpitämä Maailmalle.Net-palvelu on suunnattu erityisesti nuorille ja tieto on esitetty tavalla, joka tekee tiedonhaun mahdollisimman helpoksi ja nopeaksi. Tiedon saatavuutta edistetään erityisesti hyödyntämällä informaatioteknologiaa tiedotus-, ohjaus- ja neuvontatyössä. Kansallisen kansainvälistymismahdollisuuksia esittelevän nuorisoportaalin lisäksi CIMO osallistuu



(esim. 10 opintoviikon) nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan liittyviä kursseja opinto-ohjelmissaan, mutta koulutuksen kehittäminen on lähinnä yksittäisten oppilaitosten vastuulla.

Nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan parissa pitkään toimineet henkilöt ovat suurimmalta osaltaan hankkineet oppinsa ulkomailta erilaisista seminaareista ja konferensseista<sup>3</sup>. Opetusministeriö on myöntänyt rahoitusta koulutuksen järjestämiseen nuorisotiedotustapaamisen muodossa. Työpaikalla tietotaitoa on pidetty yllä osallistumalla niin kotimaiseen kuin eurooppalaiseenkin kehitys- ja yhteistyöhön, seminaareihin ja koulutukseen sekä tukeutumalla yhteistyöverkostoihin kuten muihin nuorisotiedotuspisteisiin, kokeneisiin nuorisotiedotustyöntekijöihin ja työnohjaukseen.

Kouluttautumista tarvitaan lisää muun muassa uuden informaatioteknologian sekä uuden nuorisotoiminnan muodon - nuorten osallistuminen nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan - osalta. Viimeksi nuorison vertaistiedotuksesta ja -neuvontatiedottamisesta järjestettiin keväällä 2005 koulutustilaisuus, yhteistyössä Helsingin ja Tallinnan nuorisotoimen kesken

Kansainvälistymiseen liittyvän tiedotuksen koulutuksesta vastaa osaltaan CIMO, joka on Eurodesk-verkoston kansallisena koordinaattorina aktiivisesti luonut edellytyksiä ja myös järjestänyt koulutusta nuorisotiedotuspisteille, erilaisten tapaamisten ja seminaarien avulla niin kansallisella kuin eurooppalaisellakin tasolla. Eurodeskiin kuuluville nuorisotiedotuspisteille on tarjottu tapaamisten lisäksi teknistä koulutusta. Euroguidance-toiminnon kautta järjestetään koulutusta vuosittain myös opinto-ohjaajille ja koulutusneuvojille nuorten kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa.

Harjoitteluun ns. Job Shadowiin on ollut mahdollisuus hakea rahoitusta EU:n nuoriso-ohjelmasta, mutta tätä mahdollisuutta on hyödynnetty melko vähän muun muassa kielitaito-ongelmien ja henkilöstöresurssipulan vuoksi.

Koulutuksen lisäämisen sekä säännöllisten työntekijöiden tiedotus- ja kehittämistapaamisten tarve on todettu ja tilannetta parantaisi nuorisotiedotuksen kansallisen koordinaation toteutuminen.

***Toimintalinja 2 c. Tiedon ja neuvonnan yhteistyön parantaminen, jotta nuorista tulisi aktiivisia tiedon käyttäjiä***

Suomessa nuorisotiedotuspisteet ovat aina samalla myös neuvontapisteitä, sillä kaikissa paikallisissa pisteissä on nuorisotyöntekijä nuorten kysymyksiin vastaamassa. Vaikka itsenäinen tiedonhaku on lähes kaikissa toimipisteissä mahdollista internetyhteyksien ja opaskansioiden avulla, nähdään paikan päällä tapahtuva neuvonta ja opastaminen erityisen tärkeänä osana nuorten tiedotuspalveluita. Erityisongelmiin ja -neuvontaan keskittyneitä pisteitä ei ole kuitenkaan monta ja verkostoitumisen muihin tiedotuksen ja neuvonnan palveluntarjoajiin on tärkeää. Kaupungit tai kuntien nuorisotoimi vastaavat osaltaan ongelmatilanteisiin joutuneen nuoren tiedon, neuvonnan ja ohjauksen tarpeista. Esimerkiksi Helsingin kaduille on jalkautunut etsivän työn ryhmä LUOTSI ja lisäksi pääkaupungissa toimii nuorisoasiainkeskuksen ylläpitämä nuorten tukikeskus Dooris.

***Toimintalinja 2 d. Edistää tiedon saatavuutta mahdollisimman monipuolisten ja nuorten suosiminen tiedotusvälineiden ja -kanavien avulla***

<sup>3</sup> Suomalaiset nuorisotiedotus- ja -neuvontatyöntekijät ovat myös itse osallistuneet kansainväliseen nuorisotiedotus- ja -neuvontatyön kehittämiseen.

Uusimman teknologian käyttöä nuorisotiedotuksessa on sovellettu Suomessa jo kymmenen vuoden ajan menestyksellisesti. Nuoret ovat taitavia uuden teknologian käyttäjiä. Internetyhteydet kuuluvat paikallisten tiedotuspisteiden vakiovarustuksiin ja lisäksi pisteissä saattaa olla tarjolla videomateriaalia, PowerPoint-esityksiä jne. Teknologiaa on hyödynnetty erityisesti nettipalveluiden kehittämisen osalta (ks. liite 2, esimerkki 3). Nettipalveluissa on pyritty huomioimaan sivujen helppo käytettävyys ja monipuolinen palvelutarjonta. Myös mobiilipalvelusovelluksia on kehitetty lisäämään tiedotuksen ja neuvonnan saavutettavuutta internetyhteyksien ulkopuolellakin (ks. liite 2, esimerkki 4). Portaalipalveluiden ja uuden teknologian on kuitenkin tarkoitus toimia vain välineenä tiedotusta ja neuvontaa mahdollistamassa. Uutta teknologiaa sovellettaessa nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan on pyritty muistamaan myös tiedotuksen sisällön laadusta huolehtiminen ja kasvotusten tapahtuvan kohtaamisen tärkeys, joiden merkitystä nuorisotiedotuksessa ja -neuvonnassa ei voi sivuuttaa.

### **Tavoite 3. Nuorisotyöntekijöiden ja nuorten osallisuuden edistäminen tiedotuksessa**

#### ***Toimintalinja 3 a. Edistää nuorisojärjestöjen ja nuorisotiedotuksen työntekijöiden mahdollisuutta osallistua nuorisotiedotusstrategian valmisteluun ja toteuttamiseen***

Nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteiden ja nuorisotiedotustoimijoiden muodostama nuorisotiedotusverkosto perustuu vapaaehtoisuuteen ja tarjoaa työntekijöille mahdollisuuden osallistua nuorisotiedotuksen strategian suunnitteluun ja palvelujen kehittämiseen. Vuosina 2000–2003 nuorisotiedotuksen strategian valmisteluun osallistui yli 30 nuorisotiedotustyöntekijää eri puolilta Suomea. Viimeisin kehittämistapahtuma oli nuorisotiedotuksen laatutyöpaja, joka pidettiin Nuorisotyöpäivien yhteydessä Turussa keväällä 2005. Tällä hetkellä nuorisotiedotusstrategia muotoutuu väistämättä myös työmuodon koulutuksen kautta, eli tilanteissa, joissa alan kokeneet toimijat kohtaavat ammatillisen kasvunsa alkutaipaleella olevat opiskelijat. Myös Euroopan nuorisoportaalin sisällön tuottaminen toteutettiin Suomessa siten, että kaikille nuorisotiedotuspisteille tarjottiin mahdollisuus osallistua portaalin sisällön tuottamiseen.

Monissa paikallisissa ja alueellisissa nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteissä henkilökunta on kiinteästi osallistunut informaatiostrategian valmisteluun. Koko nuorisotoimen tiimi saattaa olla mukana ideoimassa ja toteuttamassa nuorisotiedotuspistettä.

#### ***Toimintalinja 3 b. Edistää nuorten osallisuutta tiedotuksen suunnitteluun ja sisällön tuottamiseen***

Suomalaisessa nuorisotiedotuksessa on pyritty vastaamaan paikallisten nuorten tiedon tarpeisiin, pohjautuen useimmiten nuorten tiedontarpeista tehtyihin kyselyihin ja tutkimuksiin. Näin on kyetty kartoittamaan paikallisia erityistarpeita huomioimalla nuorten koulutustaso, uskonnollisten ja muiden vähemmistöryhmien tarpeet tai esimerkiksi muuttoliikkeestä johtuvat tiedontarpeet. Näin tiedotuksen sisältö on alueen nuorten tarpeet huomioivaa, vaikka nuoret itse eivät olisi käytännön tiedotusmateriaalin valmistamiseen aina osallistuneetkaan.

Nuorten omaa osallistumista tiedotuksen suunnitteluun tarkastellaan lähemmin kohdassa Toimintalinja 3 c. Nuorten oma tiedotuksen suunnittelu ja sisällön tuottaminen yhtyy vertaisnuorisotiedotuksessa tiedotuksen ja neuvonnan välittämiseen muille nuorille.

#### ***Toimintalinja 3 c. Edistää nuorten osallistumista tiedotuksen ja neuvonnan välittämiseen muille nuorille***

Vertaisnuorisotiedotus<sup>4</sup> toimii nuorten osallistumista nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan mahdollistavana toimintamuotona. Monessa nuorisotiedotuspisteessä vertaisnuorisotiedotukseen ja -neuvontaan osallistuminen on vasta suunnitteilla, mutta paljon on myös tehty. Paikallisissa nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteissä nuorille on tarjottu mahdollisuuksia vertaistiedotuksen tai vertaisnuorisotiedotuksen toteuttamiseen. Myös paikalliset nuorisovaltuustot ovat toimineet yhteistyössä nuorisotiedotuksen työntekijöiden kanssa. Nuorten osallisuuden aste voi vaihdella paljonkin.

- Tieto-oppaita on laadittu yhdessä nuorisotiedotustyöntekijöiden kanssa.
- Nuoret ovat osallistuneet nuorisotiedotus ja -neuvontapisteen nettisivujen tai verkkolehden tekemiseen<sup>5</sup>.
- Nuorisovaltuustot ovat tehneet omia internetsivujaan itsenäisesti.
- Nuoret ovat tehneet tiedotuspisteitä nuorisotaloihin tai kouluihin.
- Nuoret ovat tehneet videotiedotusmateriaalia itse.
- Vertaisnuorisotiedotusta on toteutettu eri messujen yhteydessä, joissa sen on todettu toimineen hyvin.
- Nuoret ovat perustaneet oman radiokanavan.
- Osaltaan myös nuorisotiedotus- ja -neuvontapalveluiden yhteydessä toimivat nettikahvilat mahdollistavat arjessa tapahtuvan vertaisnuorisotiedotuksen. (ks. myös liite 2, esimerkki 6).

Vertaisnuorisotiedotuksen mahdollisuuksia ainakin kokeillaan ja mietitään eri toimipisteissä ja projektien yhteydessä (ks. liite 2, esimerkki 5). Projektien yhteydessä on järjestetty yksittäisiä vertaisnuorisotiedottamiseen liittyviä leirejä tai kursseja.

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus on kehittämässä vertaisnuorisotiedotustoimintaa Euroopan unionin nuorisopolitiikan Valkoisen kirjan nuorisotiedotuksen mukaisen kehittämishankkeen avulla, joka alkoi vuoden 2004 lopulla. Helsingin hankkeessa vertaisnuorisotiedotuksen edistämisen tavoitteena on kannustaa 13–17-vuotiaita helsinkiläisiä nuoria osallistumaan heille suunnattuun sekä heitä kiinnostavaan tiedon keräämiseen, tuottamiseen, levitykseen ja neuvontaan nuorisoasiainkeskuksen toimipaikoissa. Tavoitteena on myös saada nuorisoasiainkeskuksen toimijat ja nuorisotyöntekijät mukaan kehittämään toimintaa.

Hankkeen kuvaus:

- Vertaistiedotustoiminta on tuore työmuoto nuorisotiedotustyössä. Hankkeen kehittämisvaiheessa tukeudutaan nuorisotiedotuksen lisäksi myös muussa nuorisotoimessa aikaisemmin tehtyihin vertaisnuorisotiedotuksen malleihin ja sopivien yhteistyötahojen etsimiseen.
- Keväällä 2005 järjestettiin Osallistuva vertaistiedotus työmenetelmänä -koulutus Helsingin ja Tallinnan yhteistyönä.
- Hankkeen puitteissa nuoret ylläpitävät vertaisnuorisotiedotuspistettä yhden paikallisen nuorisotalon tiloissa ja saavat aiheeseen liittyvää koulutusta.

<sup>4</sup> Päivi Timonen-Verma määrittelee vertaisnuorisotiedotuksen osallisuuden muodoksi, jossa nuori lähestyy tiedotuksen kohteena olevaa aihetta laaja-alaisesti, kun taas vertaistiedotuksessa nuori keskittyy omasta toiminnasta tiedottamiseen vaikkapa tekemänsä flyerin avulla.

<sup>5</sup> Joillekin nettisivuille nuoret voivat kirjoittaa omia tekstejään ja he saattavat toimittaa myös omaa nettilehteä. Vertaistiedotusta harjoitetaan vaikkapa verkkolehden uutisissa ja keskustelupalstan avulla tai nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan kotisivuille on saatettu varata verkkotila, johon nuoret voivat ilmoittautua halutessaan tietoa nuorisotoimen tapahtumista.

- Vertaistiedotus- ja -neuvontakursseja on tarkoitus järjestää nuorille ja nuorisotyöntekijöille ja työntekijöitä opastetaan heidän aloittaessaan vertaistiedotuksen työtä toimipisteessään
- Vuoden 2005 aikana on tehty Mitä vertaistiedottaminen on? -materiaalipakettia.
- Hankkeen tavoitteena on saada vertaisnuorisotiedotus osaksi nuorisotoimintojen osallisuussuunnitelmia.
- Tavoitteena on myös määritellä vertaisnuorisotiedotustyön kriteereitä nuorten osallistumisen näkökulmasta. Vertaistiedotustyötä voi tehdä eri osallistumisen asteet huomioiden, mutta tavoitteena on päästä aitoon vertaistiedottamiseen, jolloin nuoret päättävät oman kiinnostuksen mukaisen toiminnan sisällön.
- Vertaisnuorisotiedotustoiminnasta on kehitteillä arviointimalli, jota voidaan jatkossa hyödyntää myös nuorisotiedotus- ja neuvontatyössä.
- Vertaisnuorisotiedotustyössä voidaan mitata ydinprosessia eli non-formaalin osallistuvan koulutuksen antamista nuorille. Tuloksia voidaan mitata vaikuttavuuden näkökulmasta, ts. arvioimalla miten mukanaolo on hyödyttänyt nuorta ja hänen kaveripiiriään.

### **3 Mitä toimenpiteitä on tehty nuorisotiedotustilanteen kartoittamiseksi, sekä tiedon päivittämisen ja hyödyntämisen helpottamiseksi?**

Systemaattisia toimenpiteitä nuorisotiedotustilanteen kartoittamiseksi ja tiedon hyödyntämisen helpottamiseksi on tehty suhteellisen vähän. Tietoa löytyy eri lähteistä.

- Paikallisella tasolla nuorten tiedontarvetta on pyritty kartoittamaan tekemällä kyselyjä nuorten tiedontarpeista, tiedotuksen sisällön tarpeista ja muodosta sekä nuorisotiedotustyöntekijöiden tarpeista, mutta näitä tietoja ei ole kokoavasti julkaistu.
- Nuorisotiedotuksesta ja -neuvonnasta on julkaistu laajasta artikkelikokoelmasta muodostuva kirja *Näkökulmia nuorisotiedotus- ja -neuvontatyöhön* vuonna 2003. Lisäksi ERYICAN julkaisemia oppaita on suomennettu.
- Nuorisotiedotusverkoston järjestämät valtakunnalliset nuorisotiedotuspäivät toimivat foorumina, joissa olemassa olevaa tietoa ja kokemuksia voidaan jakaa ja nostaa esille. Esimerkiksi kevään 2005 opetusministeriön ja nuorisotiedotusverkoston työseminaariraportti hahmottaa osaltaan nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan tilannetta.
- Varsinaista nuorisotiedotusta koskevaa tutkimusta tai selvitystä ei ole tehty.
- Valkoisen kirjan seurantaan liittyvät dokumentit löytyvät opetusministeriön internetsivuilta (myös nuorisotiedotuksen osalta) ja myös tämä raportti edistää osaltaan nuorisotiedotustilanteen kartoittamista.
- Tietoa nuorisotiedotuksesta ja -neuvonnasta on kerätty jonkin verran nettisivuille. Helsingin Kompassin sivuilla on esimerkiksi tietoa nuorisotiedotuksesta ammattina, koulutusmahdollisuuksista ja ERYICAN periaatteista. Oulun NettiNappiin on pyritty päivittämään tiedot toimivista nuorisotiedotuksen palvelupaikoista Suomessa ja lisäksi sivuilla on jonkin verran tietoa nuorisotiedotuksen etiikasta ja periaatteista.

Myös nuorisotiedotustilanteen päivittämisen ja kartoittamisen kannalta katsottuna kansallinen nuorisotiedotusta koordinoiva elin olisi hyödyllinen.

### **4 Miten nuoria on konsultoitu tavoitteiden toteuttamisessa ja raportin laadinnassa?**

Nuorten osallistuminen ja kuuleminen nuorisotiedotuksen tavoitteiden toteuttamisessa on vielä aika uusi asia kansallisella tasolla, mutta paikallisella tasolla osallistuminen on ollut tavallisempaa (ks. kohta Toimintalinja 3 c). Paikallisella tasolla nuorten mielipiteitä on kuultu lähinnä osallisuustavoitteen (tavoite 3) osalta.

Nuorisovaltuustoille kaavailtiin vuonna 2003 yhteistyöroolia nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan toimijoiden kanssa. Joissain tapauksissa nuorisovaltuustoja ja -foorumeja on kuultu ja otettu mukaan keskusteluun kuntien miettiessä nuorisotiedotus- ja -neuvontapalveluiden toteuttamista tai kehittämistä<sup>6</sup>. Nuoret on myös voitu ottaa mukaan tiimityöhön. Nuorisotiimissä on mukana seudun nuoria, nuorisovaltuuston edustajia ja asiantuntijoita, jotka kohtaavat, keskustelevat ja ideoivat sähköisten nuorisopalvelujen kehittämistä. Tästä on ollut hyviä kokemuksia. Yleisesti toimintaan halutaan saada laaja-alaisesti erilaisia nuorten toimintaryhmiä, jotta mahdollisimman moni nuori kokisi osallisuuden tunteita.

Tämän raportin laadintaan nuoret pyrittiin saamaan mukaan lähettämällä nuorisotiedotusta käsittelevä kysely nuorisovaltuustoille ja vastaaville tahoille. Kyselyn yhteydessä mainittiin, että vastaukset käsiteltäisiin anonyymeinä. Tarkoituksena oli saada nuorten kriittiset kommentit mukaan<sup>7</sup>. Nuorisovaltuustokyselyjen perusteella nuoret itse kokivat nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan tärkeäksi riippumatta siitä oliko paikkakunnalla nuorisotiedotuspistettä vai ei.

#### **Nuorisovaltuustojen ja nuorten kommentteja nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan:**

- Hyvänä toimenpiteenä nähtiin alueellinen yhteistyö. Seudullisen nettiverkon lisäksi toivottiin myös kiinteitä toimipisteitä, jotta paikallistakin tietoa olisi nuorten saatavilla.
- Nuorisovaltuustojen mukana olo tiedotuksessa nähtiin aktiivisten nuorten mahdollisuutena toimia. Lisäksi nuorisovaltuustojen hyvänä puolena nähtiin se, että niillä on kosketus nuoriin, oppilaitoksiin ja opiskelijoihin. Myös muita nuorisoryhmiä ja -järjestöjä sekä syrjäytymisuhan alla olevia nuoria saatettiin toivoa mukaan toimintaan. Nuoria tarvittiin mukaan siksi, että heidän kanssaan muiden nuorten oli helpompi kysyä ja puhua asioista
- Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ajateltiin, että päävastuu toiminnasta tulisi olla kunnan nuorisotoimella eli aikuisilla. Aikuisia tarvitaan mukaan lähinnä rahoittajina tai siksi, että heillä on uskottavuutta ja työssäkäyvinä sekä päättävissä asemassa olevina keinoja viedä nuorten asioita eteenpäin.
- Myönteisen yhteistyöilmapiirin koettiin edistävän mielekästä nuorten osallisuutta ja miinuksena nähtiin, että toimintaan osallistuminen vie liikaa aikaa.
- Yleensä mediatyöskentely nähtiin mielekkäänä osallisuuden muotona. (Liitteeseen 2, esimerkki 7:ään on koottu kyselyyn vastanneiden nuorten mieluisimpia tiedotukseen osallistumisen muotoja.)

## **5 Mitä ongelmia on kohdattu tavoitteiden toteuttamisessa kansallisella tasolla?**

Kansallisen koordinaation puute: Laadukasta nuorisotiedotusta edistäisi kansallisen koordinaation järjestäminen ja selkeän rakenteen luominen säännöllisille tapaamisille sekä kansallisen toiminnan resursointi ja suunnittelu. Nuorisotiedotusverkoston tapaamiset ovat perustuneet vapaamuotoiseen

<sup>6</sup> Esimerkiksi Lapin nuorisofoorumissa on painotettu nuorten osallisuutta nuorisotiedotuksen kehittämisessä. Lisäksi Lapin pääkaupungin Rovaniemen seudulla on toteutettu tulevaisuusverstaita, joissa on ollut mukana myös nuorisovaltuusto. Näissä verstaissa nuorille tärkeitä kehittämiskohteita on etsitty ja valmisteltu, ja myös tiedotus on noussut keskeiseen asemaan.

<sup>7</sup> Osa vastanneista halusi pysyä anonyymeinä, mutta lähinnä siksi että edustivat omaa eikä koko paikallisen nuorisovaltuuston mielipidettä. Osa vastauksista oli nuorisovaltuustojen tai -neuvostojen nimissä annettuja

yhteistyöhön. Ongelmana on myös kouluttajien puutteesta johtuva riittämätön koulutus. Jokainen toimipiste on omillaan ja on vaikea varmistaa, että nuorisotiedotuksen palvelut toteuttavat ERYICAn luomia periaatteita. Kansallinen nuorisotiedotusta ja -neuvontaa koordinoiva elin on suunnitteilla ja toteutumassa vuonna 2006.

Kansallisen koordinaation edut:

- Koulutuksen kehittäminen ja laadun arviointi sekä tapaamisten järjestäminen helpottuisi.
- Kansallinen koordinaatio toimisi konsulttiapuna ja tarjoaisi neuvontaa ja tukea uusille ja suunnitteilla oleville palveluille.
- Ajankohtaisen nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan liittyvän tiedon, palvelupisteiden ja hankkeiden päivittäminen, sekä laadun seuranta helpottuisi.

Verkkovälitteisyyden pulmat palveluiden laadun suhteen: Nettiportalit nähdään hyvänä nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan muotona. Uuden teknologian avulla on mahdollisuus saada nuoria palvelujen piiriin laajaltakin alueelta. Verkkovälitteisyydessä on kuitenkin omat pulmansa:

- Välittynyt kohtaaminen. Kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus ja neuvonta nähdään tärkeäksi nuoren kohtaamisen kannalta.
- Verkkovertaistoiminnan kehittäminen on haasteellista ja toisaalta halutaan edistää etenkin nuorisotaloilla tai nuorisotiedotuspisteissä tapahtuvaa arjen vertaisnuorisotiedotusta. Toisten nuorten kohtaaminen ja yhdessä toimiminen koetaan tärkeäksi yhteisöllisyyden muodoksi.
- Vastuualueen rajaaminen nuorille kohdistetussa verkkotiedotus- ja -neuvontapalveluissa on vaikeaa. Verkkopalvelualueen kohdentaminen, vastausvastuualan rajaaminen ja tiedonsisällön kehittäminen nähdään tärkeänä kehittämisen kohteena Internetin tieto- ja neuvontapalveluissa.

Nuorten osallistumiseen liittyvät ongelmat: Nuorisovaltuustojen odotettiin toimivan hyvänä yhteistyökumppanina nuorisotiedotuksessa. Ongelmaksi on joillakin paikkakunnilla noussut se, että nuorisovaltuustot katsovat olevansa jo täystyöllistettyjä. Niiden resurssit eivät riitä nuorisotiedotustehtäviin, kuten esimerkiksi opiskelusta, kesätöistä, järjestötoiminnasta tiedottamiseen tai seksuaali- ja huumevalistukseen. Tästä huolimatta yhteistyö nuorisotiedotuspisteiden ja -valtuustojen on kuitenkin ollut toimivaa.

Vaikka Suomessa on paljon onnistuneita esimerkkejä nuorten osallistumisesta vertaisnuorisotiedotukseen, niin toisinaan nuoria on ollut vaikea saada innostumaan toiminnasta. Kysymykseksi nousikin, miten nuorten osallistumista olisi viisainta tukea. Nuoret ovat aktiivisia uuden median käyttäjiä. Kunnalliset nuorisotiedotuspalvelut ja kunnallinen nuorisotyö eivät kuitenkaan aina pysty tarjoamaan uuden median suomaa osallistumismahdollisuuksia nuorille. Vaikka Suomessa on hyviä esimerkkejä nuorten osallistumisesta mm. omien lehtien, nettipalveluneuvontasivujen, videomateriaalin tekemiseen, saattavat kustannuskysymykset estää tällaisen toiminnan.

Tavoitetason ollessa korkealla, voi konkreettinen nuorten osallistumisen toteuttaminen muodostua ongelmalliseksi. Toisaalta juuri arkipäiväinen yhdessä oleminen ja sitä kautta yhdessä tekeminen nähdään tärkeäksi osallisuuden ja vertaisnuorisotiedotuksen muodoksi. Nuorisotiedotuspisteisiin ei muodostu välttämättä samanlaisia nuorisoryhmiä kuin nuorisotaloille ja yhteistyötä nuorisotiedotuspisteiden ja nuorisotalojen välillä voitaisiinkin lisätä.

Henkilöstö- ja rahoitusresurssipula sekä jatkuvuuden turvaaminen: Osassa nuorisotiedotuspisteitä henkilökunta hoitaa useampaa hanketta tai muita tehtäviä, vaikka pelkkä nuorisotiedotus ja -neuvonta vaatisi monialaista asiantuntijuutta ja aikaa. Pienellä paikkakunnalla myönteisen kuvan antaminen nuorisotiedotuksesta voi tuntua vaikealta haasteelta yhden henkilön voimin, kuntien kamppaillessa niukkojen talous- ja henkilöstöresurssien kanssa. Myös projekteissa ongelmana saattaa olla toiminnan jatkumisen epävarmuus. Nuorisotiedotuksen kehittäminen vaatisikin pitkäkestoista työtä ja panostusta nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan laatuun. Tietoisuuden lisääminen nuorisotiedotus- ja neuvontatoiminnasta sekä sen mahdollisuuksista niin paikallisella kuin kansallisellakin tasolla vahvistaisi sen asemaa nuorisotyön menetelmänä ja toimintamuotona.

## **6 Toimenpiteiden havaitut ja odotetut vaikutukset**

### **Vaikutukset**

#### **Nuorisotiedotuksen tilanne Suomessa vuonna 2005:**

- Suomessa toimii tällä hetkellä noin 40 nuorisotiedotus- ja -neuvontapistettä tai -keskusta. Pisteiden määrä lisääntynee lähivuosina noin seitsemäänkymmeneen. Lisäksi Suomen nuorisotiedotusverkosto käsittää alueellisia portaaleja ja sähköisiä vuorovaikutteisia verkkopalveluja. Eurodesk-verkostoon kuuluu 14 nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan toimipistettä Suomessa.
- Opetusministeriön taloudellinen tuki ja läänien kehittämisrahat ovat olleet hyödyllisiä nuorisotiedotuspalveluiden saatavuuden edistämässä. Vuoden 2005 lopulla opetusministeriön rahoittamia nuorison tiedotus- ja neuvontapalveluverkostohankkeita on käynnissä yhdeksän. Seutukunnallisten hankkeiden yhteydessä on hyödynnetty muun muassa uutta informaatioteknologiaa ja kehitetty alueellisia nuorisoportaaleja. Kasvokkain tapahtuva nuorisotiedotus- ja neuvonta puolestaan turvataan perustamalla hankkeiden yhteydessä myös paikallisia nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteitä. Opetusministeriö on tukenut myös muutamia muita nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan liittyviä kansallisen tason hankkeita (ks. liite 3).
- Yhä enemmän nuorisotietopalveluista ja -neuvonnasta puhuttaessa puhutaan perinteisten palveluiden lisäksi myös nuorten osallisuudesta ja osallistumisesta palvelun tuottamiseen ja kehittämiseen nuorten tarpeita painottavaksi. Nuoret ovatkin osallistuneet tiedotuksen sisällön tuottamiseen ja vertaisnuorisotiedottamiseen.
- Maahanmuuttajien kohdalla nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteiden on havaittu toimivan tärkeinä kohtaamispaikkoina ja kotouttamisen välineenä
- Tulevaisuudessa nuorisotyöntekijöiden koulutuksen sekä tiedotuksen laadun ja laadun tarkkailun osalta edistysaskeleena voidaan pitää sitä, että nuorisotiedotusta ja -neuvontaa kansallisella tasolla koordinoiva elin on suunnitteilla ja toteutunee vuonna 2006.

#### **Pitkän linjan vaikutukset:**

- Aikajänne nähdään vielä suhteellisen lyhyenä laadullisista vaikutuksista puhumisen kannalta. Eri kunnissa ja seutukunnissa on aloitettu erittäin ammattitaitoistakin

nuorisotiedotustyötä, mutta vasta kun kansallinen koordinaatio ja strategia toteutuvat, voidaan laatua paremmin arvioida. Suomen Kuntaliitto seuraa ja tukee kuntien hankkeita, mutta nuorisotiedotuksen vaikuttavuutta ei vielä tiedetä. Varsinaisia tutkimuksia aiheesta ei ole tehty.

- Nuorisotiedotus- ja neuvonta-alalla työskennelleet ovat itse tehneet tärkeää vertaistiedottamista sekä vertaisvalmennusta ja näin vaihtaneet kokemuksiaan myös vaikuttavuuden osalta. Paikallisen tason vaikutukset ovat olleet positiivisia nuorisotiedotuspisteille annetun yleispalautteen mukaan. Muutamassa vertaisnuorisotiedotushankkeessa on kerätty palautetta siitä, miten nuoret ovat kokeneet osallistumisensa vertaisnuorisotiedotustyöhön. Palautteen mukaan nuoret ovat kokeneet pystyvänsä vaikuttamaan vertaisnuorisotiedotushankkeen sisältöön ja toteutukseen sekä saavansa tehdä itsensä näköistä tiedotusta. Näin ollen vertaisnuorisotiedotus on vaikuttanut nuoriin positiivisesti ainakin henkilökohtaisella tasolla paikallisissa projekteissa.

**Odotukset harvaanasutuilla alueilla:** Harvaan asutuilla alueilla nuorisotiedotuksella ja -neuvonnalla odotetaan olevan tärkeitä vaikutuksia suhteessa nuorten viihtymiseen alueellaan. Lisäksi nuorisotiedotuksen odotetaan parantavan nuorten tietoja yhteiskunnasta ja vaikuttavan suoraan heidän kansalaisvalmiuksiinsa ja samalla myös osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Lapissa ja muilla harvaanasutuilla seuduilla nuorisotiedotuspisteen toiminta onkin nähty jo statusmielessä merkittävänä. Kuntien edustajat ovatkin vakuuttuneet toiminnan kannattavuudesta. Pienelläkin paikkakunnalla voidaan kiinnittää huomiota nuorten asioihin laajasti.

## **7 Mitkä toimintalinjat ovat olleet hyödyllisiä ja hyödyttömiä? Mitkä toimintalinjat ovat olleet helpoin ja mitkä vaikein toteuttaa? Ehdotuksia toimintalinjojen lisäämiseksi, poistamiseksi ja kehittämiseksi.**

### Hyödyllisimpiä:

Kokonaisuutena EU:n valkoinen kirja on ollut tärkeä tekijä nuorisotiedotuksen edistämisen ja toiminnan tunnetuksi tekemisen kannalta niin kansallisella kuin kunnallisellakin tasolla. Valkoinen kirja on toiminut keskustelun herättäjänä ja yhteistyön virittäjänä, työvälineenä sekä rahoitusmahdollisuuksien avaajana.

Ylipäätään kaikki tavoitteita edistävät toimintalinjat nähdään hyödyllisinä.

Harvaanasutussa Suomessa palveluiden saatavuutta edistävä toimintalinja (1 a) on koettu tärkeäksi. Nuorisotiedotuspisteen perustaminen on suhteellisen kallista pienelle paikkakunnalle. Siitä huolimatta paikallisten nuorisotiedotus- ja neuvontapisteiden määrä lisääntynee lähivuosina huomattavasti. Saatavuutta on parannettu muun muassa opetusministeriön tukemissa hankkeissa seutukunnallisen yhteistyön, paikallisten verkkopalveluiden ja paikallisten tiedotus- ja neuvontapalveluiden perustamisen avulla. Palveluiden lisääntyessä kansallinen koordinaatio nähdään entistä tärkeämpänä ja se on toteutumassa.

Tärkeänä on myös pidetty tiedotuksen sekä kasvokkain tapahtuvan neuvontapalvelun saatavuutta kaikissa nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteissä (toimintalinja 2 c). Uuden teknologian toimivuudesta ja tiedotuksen saatavuutta lisäävistä positiivisista vaikutuksista huolimatta ei ole haluttu unohtaa ihmisten kohtaamisen tärkeyttä. Kaikilla nuorilla ei ole kykyä etsiä, analysoida ja jatkokäsitellä

internetistä saatua tietoa, jolloin tietoja ja niiden vaikutuksia nuoren elämään on hyvä pohtia yhdessä jonkun aikuisen kanssa.

Nuorten osallisuus koetaan uutena, mutta tärkeänä asiana ja sitä tukevissa toimintalinjoissa (3 b ja 3 c) on edistytty. Nuoret ovat toimineet tiedon tuottajina ja vertaisnuorisotiedottajina. Poliittisen osallisuuden lisäksi muunlaisenkin arkipäivän yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen nähdään tärkeänä nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta. Esimerkiksi viime aikoina nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteiden rooli maahanmuuttajien kotouttamisen välineenä on noussut keskusteluissa esille.

#### Vähiten hyödyllisiä:

Mitään toimintalinjoista ei voi pitää hyödyttömänä.

#### Helpoimmin toteutettavia:

Nuorten suosimia informaatiokanavia on ollut suhteellisen helppo hyödyntää nuorisotiedotuksessa ja -neuvonnassa (toimintalinja 2 d) Suomen ollessa suhteellisen korkealla tasolla uuden informaatioteknologian käytössä. Suomessa on useita kansallisia nuorisotiedotusta ja -neuvontaa tukevia tietoportaaleja. Lisäksi paikallisia tai alueellisia nuorisotiedotus- ja -neuvontaportaaleja on useita. Portaaleja on ollut suhteellisen helppo perustaa, mutta niissä olevan tiedon laadusta kiinni pitäminen ja laadun kehittäminen koetaan haasteelliseksi ja tärkeäksi asiaksi.

#### Vaikeimmin toteutettavia:

Systemaattinen koulutuksen kehittäminen (toimintalinja 2 b) sekä laadun tarkkailu ja evaluaatio (toimintalinja 2 a) ovat olleet haasteellisia toimintalinjoja nuorisotiedotusta kansallisesti koordinoivan elimen puuttuessa.

#### Ehdotuksia toimintalinjojen lisäämiseksi:

Eurooppalainen yhteistyö nuorisotyöntekijöiden täydennyskoulutuksessa nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan osalta on koettu hyödylliseksi ja sitä toivotaan lisättävän. Euroopan tasolla tapahtuvaan nuorisotiedotuksen täydennyskoulutukseen olisi tälläkin hetkellä tarvetta, mutta menetelmäkoulutukset ovat vähentyneet.

#### Ehdotuksia toimintalinjojen poistamiseksi:

–

#### Ehdotuksia toimintalinjojen kehittämiseksi:

Tulevaisuudessa nuorten toivottaisiin osallistuvan (toimintalinjat 3 b ja c) vielä enemmän nuorisotiedotukseen ja -neuvontaan, jotta nuorisotiedotus pysyisi nuorten, nuorisokulttuurin, arjen ja tietotekniikan muutoksissa mukana. Osallisuutta tukeviin toimenpiteisiin toivotaan lisää konkreettisia suunnitelmia ja toimintamalleja. Osallisuuden määrittely nuorisotiedotustyössä ja osallisuuden laadun arviointimenetelmien kehittäminen nähdään tärkeinä toimenpiteinä jatkoa ajatellen.

## 8 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että EU:n valkoisessa kirjassa asetetut tavoitteet ja toimintalinjat ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja oleellisiksi nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan kehittämisen kannalta. Suomessa valkoisen kirjan tavoitteista tärkeimmiksi ovat nousseet nuorisotiedotus- ja neuvontapalveluiden saatavuuden edistäminen sekä laadun parantaminen. Nuorten aktiivinen osallistuminen tiedon tuottamiseen ja tiedotukseen on Suomessa vielä suhteellisen uusi toimintamuoto, mutta sitäkin kehitetään jatkuvasti.

Kansallisella tasolla Suomen haasteita laadukkaan nuorisotiedotuksen edistämiseksi ovat kansallisen koordinaation järjestäminen, verkkotiedotus- ja -neuvontapalveluiden kehittäminen sekä vertaisnuorisotiedotuksen edistäminen. Erityisesti harvaanasutuilla seuduilla verkkopalveluiden kehittäminen ja uuden teknologian hyödyntäminen lisäävät nuorisotiedotuspalveluiden saatavuutta. Samalla korostuvat kuitenkin tiedotuksen sisällön laadusta huolehtiminen sekä henkilökohtaisen neuvonnan merkitys. Suomessa nuorisotiedotuspisteiden yhteydessä on vakiintuneen käytännön mukaisesti mahdollista saada aina myös neuvontaa nuorisotyöntekijän opastuksella. Tämä edellyttää panostusta taloudellisiin ja henkilöstöresursseihin.

Suomi pitää tärkeänä nuorisotiedotuksen ja -neuvonnan laadun edistämistä ja laadun arviointimenetelmien kehittämistä. Laadun kehittämisessä keskeiseksi toimenpiteeksi nousee nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon kehittäminen siten, että nuorisotiedotus ja -neuvonta sisältyvät tutkintovaatimuksiin.

Raportin valmistelu annettiin Suomen Nuorisotutkimusverkoston riippumattoman tutkijan Nina Rahjan tehtäväksi. Raportti on koottu erilaisten kyselyjen ja tiedustelujen pohjalta. Lisätiedon lähteinä on käytetty kirjallisuutta ja internetistä saatavaa tietoa. Raporttia varten suoritettiin kysely, jossa kartoitettiin nuorisotiedotuksen tilannetta paikallisesta, nuorisotiedotuspisteen näkökulmasta. Kysely lähetettiin nuorisotiedotusverkoston sähköpostilistalle, jossa on mukana kaikki Suomen nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteet. Nuorisotiedotuksen kansallista tilannetta pyrittiin kartoittamaan lähettämällä kysely viidelle nuorisotiedotusverkoston aktiiville sekä henkilöille, jotka tietävät enemmän kansallisen tason tilanteesta. Kysely lähetettiin nuorisotiedotusverkossa aktiivisesti toimiville Päivi Timonen-Vermalle/Helsinki, Jaana Fedotoffille/Oulu, Kaisa Ahokkaalle/Kanneljärven opisto, Sari Rehellille/CIMO ja Jarkko Lehikoiselle/Allianssi ry. Lisäksi tietoja pyydettiin Kari Sjöholmilta, joka on Kuntaliiton urheilu- ja nuorisotyön erityisasiantuntija. Kimmo Aaltoselle, joka toimii opetusministeriön nuorisoyksikössä ja lääninhallituksille lähetettiin tiedustelu nuorisotiedotus- ja -neuvontahankkeista. Nuorisotiedotuksesta ja osallisuudesta järjestettiin 9.11.2005 seminaari, jonka puitteissa nuorisotiedotus- ja -neuvontapisteiden edustajien ja nuorisotiedotusaktiivien oli mahdollista kommentoida raporttia.

Nuorille suunnattu kysely lähetettiin kaikille nuorisovaltuustoille tai yhdelle - kahdelle valtuuston jäsenelle, joiden sähköpostiosoitteita oli saatavilla.

Raporttiluonnos käsiteltiin opetusministeriön työryhmässä, joka koordinoi EU:n nuorisopoliittisen yhteistyön edellyttämiä kansallisia toimia. Koordinaatioryhmän jäseninä ovat julkishallinnon eri alojen ja tasojen lisäksi edustettuina nuorisotutkijat ja nuorisojärjestöt. Työryhmän nuorisojärjestöjä edustavat jäsenet ovat vastanneet nuorisojärjestöjen näkemyksen esiintuomisesta. Nuorisiasiain neuvottelukunta on mukana työryhmän pysyvänä asiantuntijana. EU-asiain komitean alainen nuoris- ja liikunta-asioiden jaosto käsitteli raportin kokouksessaan 8.12.2005.

Kyselyihin ja tiedusteluihin vastasivat:

Helsingin kaupungin nuorisiasiainkeskuksen, keskitetyn palvelun osaston, kohdennetun nuorisotyön suunnittelija Päivi Timonen-Verma.

Kanneljärven opiston ammatillisesta koulutuksesta vastaava pedagoginen rehtori Kaisa Ahokas.

Nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen päällikkö Jaana Fedotoff/ Oulun Nuorten Tieto- ja neuvontakeskus Nappi.

Kansainvälisen henkilövaihdonkeskus CIMO:n nuorisoyksikön suunnittelija Sari Rehell.

Nuorisojärjestöjen kattojärjestö Allianssi ry:n kansainvälisten asioiden päällikkö Jarkko Lehikoinen.

Kuntaliiton liikunnan ja nuorisotyön erikoisasiantuntija Kari Sjöholm.

Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliitiikan osaston nuorisoyksikön kulttuuriasiainneuvos Kimmo Aaltonen

Itä-Suomen lääninhallitus, nuoris- ja liikuntatoimi: suunnittelija Kirsi Kohonen

Lapin lääninhallitus: suunnittelija Marja Hanni ja Seija Kähkönen

Länsi-Suomen lääninhallitus: Erik Häggman

Nuorisotiedotuspisteet:

Espoon nuorisotiedotuspiste Omena

Eurajoen kunnan nuorisotiedotushanke: Marja Oksanen ja Eija Aro

Kemin kaupungin nuorisotyö  
 Kiteen kaupungin nuorisotiedotuspiste: Aija Penttinen  
 Lohjan kaupungin Nuorten tuki- ja neuvontakeskus LINKKI: Jarkko Stirkinen  
 Nuorisotiedotus ja -neuvonta, Porvoon kaupunki: Satu Hautala  
 Helsingin Nuorisotiedotuskeskus Kompassi: Pirjo Mattila  
 Nuorten tieto- ja neuvontapiste NAPA Kokkolasta: Mika Pietilä  
 Nuorten tieto- ja neuvontakeskus Nappi Oulusta  
 Ranuan nuorisotiedotuspiste: Anitta Jaakola  
 Jeesi- nuorten tietopalvelu- ja neuvontapiste Vantaalta: Susanna Vainio  
 Ylivieskan seutukunnan nuorisotiedotushanke: Merja Haukipuro

#### Muut nuorisotoimijat:

Itä-Savon nuorisotoiminnan tuki ry:n toiminnanohjaaja Jaana Luostarinen  
 Espoon nuorisovaltuuston pääsihteeri Mira Ahola  
 Kainuun nuorten tieto- ja neuvontakeskushankkeen projektipäällikkö Sanna-Maria Jokela  
 Rovaseudun nuorten osallisuushankkeesta Merja Tervo

#### Nuorisovaltuustot ja nuoret:

Hämeenlinnan Nuorisofoorumi  
 Toijalan Nuorten edustajisto  
 Taivalkosken Nedu,  
 lisäksi kyselyyn vastasi kolme nuorta eri nuorisovaltuustoista

#### Muut lähteet:

##### Internet-lähteet:

Allianssi: <http://www.alli.fi>. Tiedot haettu 15.10.2005.  
 Allisivut: <http://www.alli.fi/tieto/nuorisotyvo/nuorisotiedotus.html>. Tiedot haettu 15.10.2005.  
 Kompassi: [http://kompassi.lasipalatsi.fi/page.asp?item\\_id=704](http://kompassi.lasipalatsi.fi/page.asp?item_id=704).  
 Lapin lääninhallitus:  
<http://www.laaninhallitus.fi/lh/lappi/sivistys/home.nsf/pages/6F683A524B32DC53C2256E5C002C4476>. Tiedot haettu 20.10.2005.  
 Nuorisooasiankeskus NUORA: <http://www.minedu.fi/nuora/tiedotteet/Suosituksset2004.html>. Tiedot haettu 12.10.2005.  
 Nuorisolakiluonnos: <http://www.minedu.fi/opm/nuoriso/Nuorisolakiluonnos.pdf>.  
 Oulun nettinappi: <http://www.nettinappi.fi/nuorisotiedotus/>. Tiedot haettu 15.10.2005.  
 Opetusministeriö, nuorisotyö: <http://www.minedu.fi/opm/nuoriso/index.html>,  
[http://www.minedu.fi/opm/nuoriso/yleiskirje\\_EUnuoriso.pdf](http://www.minedu.fi/opm/nuoriso/yleiskirje_EUnuoriso.pdf) Tiedot haettu 28.10.2005.  
 SETA ry: <http://www.seta.fi/>. Tiedot haettu 10.10.2005.  
 Verohallinto: [http://www.vero.fi/default.asp?path=5,39&article=4016&domain=VERO\\_MAIN&language=FIN&index](http://www.vero.fi/default.asp?path=5,39&article=4016&domain=VERO_MAIN&language=FIN&index)

#### Kirjalliset lähteet:

Nuorten tieto- ja neuvontakeskus Nappi (2005) Suomen nuorisotiedotusverkoston ja opetusministeriön työseminaari Oulussa 2.3.2005, seminaariraportti

Opetusministeriö (2004) Toiminta- ja taloussuunnitelma 2005–2008. Opetusministeriön julkaisuja 2.

Timonen-Verma, Päivi & Fedotoff, Jaana (2003): Näkökulmia nuorisotiedotus- ja -neuvontatyöhön. Helsinki, Oulu: Helsingin kaupunki, Oulun kaupunki